

Z LAVICE ZA KATEDRU: AKO NA TO?

Elena Lisá (FSEV UK): Učenie a temperament

- 1 Temperamentové črty sú známe ako prediktory akademického úspechu. Poznanie
2 osobnostných temperamentových črt môže podporiť dosahovanie úspechu ešte viac. Pri
3 seba-poznaní môžeme podporiť svoje silné stránky a vedome spracovať situácie, ktoré na
4 nás zťažujú.
- 5 V rámci osobnosti považujeme za trvalé temperamentové črty tie, ktoré súvisia s našim
6 myslením, cítením a konaním, a ktoré sa stabilne prejavujú v pozorovateľnom správaní.
- 7 Teória HEXACO rozlišuje šesť temperamentových črt. H pre čestnosť a pokoru, E pre
8 emocionalitu, X pre extravéziu, A pre prívetivosť, C pre svedomitosť a O pre otvorenosť
9 voči skúsenostiam. Čestnosť a pokora sa považuje za indikátor úprimnosti, spravodlivosti
10 a skromnosti – v protiklade k prefičanosti, klamstvu, chamtivosti a arogancii. Emocionalita
11 znamená zraniteľnosť, sentimentalitu a strach oproti tvrdosti, ne-emocionalitu
12 a nebojácnosti. Prívetivosť označuje trpezlivosť, jemnosť a flexibilitu oproti zlej nálade,
13 hádavosti a tvrdohlavosti. Extravézia je definovaná ako pozitívne pocity sebadôvery,
14 nadšenia a energie oproti nedostatku sebadôvery, trápnosti, menšej živosti a pesimizmu.
15 Svedomitosť značí sebadisciplínu, snahu o presnosť, hľadanie dokonalosti a zámerné
16 rozhodovanie oproti slabej disciplíne, naivnosti, náchylnosti k chybám a impulzívnemu
17 rozhodovaniu. Otvorenosť voči skúsenostiam sa chápe ako byť nápádny, zvedavý
18 a prejavovať estetické uznanie verzus byť apatický, nekreatívny a zastávať konzervatívne
19 postoje.
- 20 Žiadne z týchto temperamentových črt nie sú dobré alebo zlé. Všetky môžu byť výhodné, či
21 nevýhodné vzhľadom k požiadavkám sociálneho prostredia, a tak isto aj vzhľadom k učeniu.
22 Preto je dobré poznať svoje prirodzené vlastnosti a porozumieť situáciám, kedy nám
23 pomáhajú, a kedy naopak, ich potrebujeme my ukočírovať.
- 24 Získať spätnú väzbu k temperamentovým črtám znamená lepšie uchopiť študijné zručnosti,
25 študovaný odbor a výber povolania. Ako sa temperamentové črty prejavujú v kontexte
26 učenia?
- 27 Tak napríklad, ľudia s vysokou poctivosťou-pokorou fungujú na princípe recipročného
28 altruizmu, férovosti. Takže im recipročný altruizmus vyhovuje aj pri učení. Získavajú
29 v situáciách vzájomnej spolupráce a priateľskosti. Strácajú, pretože nedokážu využívať iných
30 pre svoje ciele. Majú tendencie sa zahĺbiť do predmetu svojho učenia. A rozvoj sebadôvery
31 a sebaúcty by mohol pomôcť študentom s nízkou poctivosťou a pokorou. Rozvoj
32 sebadôvery a sebaúcty má potenciál zabrániť v rozvíjaní ich negatívnej orientácie voči
33 spoločnosti a zvýšiť záujem o učenie.

1 Ľudia, ktorí skórujú vysoko v emocionalite fungujú na princípe rodinného altruizmu, čiže radi
2 si pomáhajú so svojimi blízkymi. Strácajú v situáciách, kedy by mohli získať niečo riskovaním,
3 čiže kvôli nedostatku riskovania môžu utrpieť nejaké straty. Obávajú sa toho, čo si druhí
4 o nich myslia, sú neistí, zdržanliví, vyžadujú starostlivosť a sympatiu, a tak isto aj v škole
5 alebo pri štúdiu. Vykazujú nedostatok kognitívnych zručností a menej kritického myslenia, či
6 horšie chápanie pojmov, v dôsledku zvýšeného prežívania úzkosti. A preto, to môže viesť
7 k povrchnému učeniu, nedostatočnému osvojeniu si látky. V prípade vysokej emocionality je
8 kľúčové naučiť sa zvládať stres a vedieť dosiahnuť emocionálnu stabilitu.

9 Ľudia, ktorí skórujú vysoko v extravverzii fungujú na princípe angažovania sa v sociálnych
10 skupinách. Veľmi ľahko získavajú sociálne kontakty, či už sú to priatelia, partneri alebo
11 spojenci. Strácajú energiu a čas tým, že sa veľmi socializujú a môžu podliehať rizikám
12 sociálneho prostredia. Čiže napríklad, dohodnú sa, že sa s niekým idú učiť, ale rozprávajú sa,
13 alebo zabávajú sa o nejakých iných témach natoľko, že k učeniu nakoniec nepríde. Potrebujú
14 sociálny kontakt a pozornosť druhých. Prejavujú spoločenskú a impulzívnu. Najlepšie sa
15 im učí, keď môžu rozprávať, keď môžu byť v nejakých kooperatívnych vzdelávacích skupinách
16 a veľmi radi sa spoliehajú na metódu pokus-omyl. Majú radi akciu, triedu plnú diskusií,
17 a nejakých praktických činností. Ak majú vykonávať úlohy o samote, zažívajú veľký stres,
18 a preto sa ľuďom s vysokou extraverziou odporúča pri potrebe individuálnej činnosti
19 naplánovať si veľa prestávok. Naproti tomu introverti preferujú tiché učebné prostredie,
20 kde môžu premýšľať nad danou úlohou, vyhovujú im prednášky, a nieže by nemali radi
21 tímovú prácu, ale radšej pracujú sami, pretože nemajú radi, keď ich niekto prerušuje, keď ich
22 myslenie je prerušované. Odporúčať by sme im mohli aktívne si pýtať spätnú väzbu, alebo
23 feedback od iných ľudí, pretože ak si ju nevypýtajú, tak ju nedostanú a takýto feedback ich
24 môže nakopnúť aj v tomto učení.

2

25 Ľudia, ktorí skórujú vysoko v prívetivosti fungujú na princípe recipročného altruizmu, to
26 znamená, že tiež si radi navzájom pomáhajú. Majú radi spoluprácu, priateľskosť. A ich strata
27 sa prejavuje v tom, že veľmi často sa nechávajú zneužívať alebo využívať inými ľuďmi,
28 pretože pôsobia, že sú poddajní, nepresadzujú sa, kludne zostávajú v úzadí. Takže aj v rámci
29 štúdia by sme im odporúčali, aby sa naučili možno trochu presadiť vlastný názor, aj takom
30 prostredí, ktoré nezdieľa ich hodnoty a presvedčenia. Byť trochu asertívnejší, ako by oni sami
31 povedali, nebať sa byť egoistickí alebo egocentrickí.

32 Ľudia, ktorí skórujú vysoko vo svedomitosti obyčajne fungujú na princípe, že sa radi angažujú
33 do všetkých pracovných úloh. Čiže oni získavajú vlastne ľahko zdroje a vyhýbajú sa rizikám
34 tým, že väčšinu času vlastne iba pracujú alebo študujú, venujú sa svojim povinnostiam alebo
35 úlohám. A preto im neostáva čas už na nič iné. Pokiaľ im to zdravie dovolí, môžu si to dovoliť.
36 Pokiaľ už trpia možno trochu zdravotne, tak by si mali dopriať zase trochu oddychu. Majú
37 radi poriadok a pravidlá. Dobre organizujú a plánujú a väčšinou majú dobré výsledky. Je pre
38 nich prirodzené, že stávajú nejakými lídrami alebo vodcami.

- 1 Ľudia, ktorí skórujú vysoko v otvorenosti fungujú na princípe tom, že sa angažujú pre všetko,
2 čo je nové, nové nápady, nové trendy. Sú veľmi zvedaví a získavajú tým pádom ľahké zdroje
3 a sociálne kontakty. A podliehajú rizikám, ktoré vyplývajú zo sociálneho alebo prírodného
4 prostredia, keďže majú radi dobrodružstvo, do všetkého sa vrhajú naplno. Vyžadujú
5 rozmanitosť a estetické zážitky, privítali by to aj v rámci učenia. To znamená, že taká klasická
6 výučba môže spôsobiť, že sa nudia. Nie je to teda nejaká ich chyba, ale skôr tá ich
7 prirodzenosť, že potrebujú nové a nové podnety. Výhodou je, že sú otvorení novým
8 vzdelávacím postupom, novinkám. Takže toto je ich obrovská výhoda, kde môžu napredovať
9 a predčiť iných. Trpia veľmi pri rutinných činnostiach a pri zadaniach potrebujú slobodu
10 a voľnosť.
- 11 Takže tým z Vás, ktorí sa chcete dozvedieť viac o svojom temperamente, odporúčam
12 absolvovať sebazpoznávací výlet do oblasti vlastných temperamentových črít. Zčať môžete
13 napríklad na stránke <http://hexaco.org/> vyplnením dotazníka a získaním rámcovej spätnej
14 väzby.
- 15 Držím palce na tejto púti sebazpoznávania.

Prepis záznamu v roku 2023 vyhotovila:

Mgr. Karin Černickaja, Ústav aplikovanej psychológie, FSEV UK

Ako citovať toto video:

Lisá, E. (2023). Učenie a temperament. In: Dvorská, D., Sokolová, L., Karolčík, Š., Dovičák, M., Griguš, S., & Hrcán, Z.: *Učiteľská akadémia UK* [webová stránka]. Získané z <https://www.ucitelskaakademia.sk>.